

Brød. Backhausen Aarhus

Lokalhistorisk Forening
for Lønstrup og omegn

Naturkatastrofen og badelivet i Lønstrup

Foto 1866: I forgrunden Lønstrup Kro, i dag Glashuset, Strandvejen 68 - til højre Bækgården, Bugten 10. Den store stråttækte gård i baggrunden til venstre tilhørte skudehandler Axel Rosenkrantz Segelcke. Resterne af gården huser i dag Hotel Marinella/Butik Oliver/Olivia m.fl., Strandvejen 94.

Foto 1877: Bækslugten efter katastrofen den 11. august. Til venstre A. R. Segelckes gård. Til højre Bækhuset, M. Kabelsvej 64.

En landsindsamling til fordel for de skadelidte blev iværksat. Katastrofens omtale i landets aviser var medvirkende til, at folk strømmede til Lønstrup for at se ødelæggelserne. Naturen havde taget det første skridt til at gøre Lønstrup til en kendt badeby.

Lønstrup kro blev til badehotel, et par huse indrettedes til hoteller. Fiskerne lejede deres huse ud og flyttede selv i baghuset.

Skudehandler A. R. Segelcke, som i flere måneder fik afskåret forbindelsen til sit pakhuis, som lå tæt ved stranden, flyttede det meste af sin handel til Hjørring, hvor jernbanen Nørresundby-Frederikshavn var blevet indviet i 1871.

Turisme og fiskeri blev Lønstrups hovederhverv - fiskeriet indtil den sidste fisker gik i land i 1984.

Hjørring Amtstidende 13. august 1877

Fra Lønstrup skrives til os i Gaar:

Det er en forfærdelig Ulykke, der har hjemsøgt vor venlige lille By, og den 11. August vil her på Egnen mindes igjennem Tiderne.

I Gaar Formiddags kl. 10 red jeg fra Lønstrup til Skallerup; der var Intet, der tydede paa, at en slig Katastrofe stod for Døren; Luften var ren og behagelig. Henved Kl. 11 blev det pludselig en trykkende Lummervarme. Jeg lagde mærke til, at Kreaturerne på Marken viste en underlig Uro; min Hest var formelig nerveus og snusede idelig til Jorden. Jeg red fra Skallerup Klit lidt over Middag og saa nok, at det regnede og tordnede over Lønstrup og at Skyerne stod helt stille over Byen. Der var så lidt bevægelse i Atmosfæren, at Regnen var flere Timer om at naa den halve Mil fra Lønstrup til Skallerup.

Jeg tyede lidt ind i Ly i Skallerup, hvor det kun var en middelmaadig Regn, og gav mig efter en Times Tids forløb på Vejen Hjem og anede endnu to Bøsseskud fra Byen ikke, at der noget Galt fat. Ved Præsthølmhuse, omtr. 100 Alen fra Byen, løber en lille Bæk som en almindelig Vejgrøft, men den var blevet en strøm så strid, at Hesten ikke kunne eller paa Maade vilde tvinges igennem den. Jeg red da ned igjennem Klitten for i Havstokken at passere Bækken, som ogsaa endelig lod sig gjøre.

- Nu saa jeg noget helt Besynderligt. Udfor Lønstrup Nedkjørsel flød ud i vandet en chavisk Masse. Hvad kunne det vel være? Søen var rolig og Vand plejer da ellers at komme ude fra. Der flød Træer og Buske, Hjulbøre og Hustømmer. Hvad var der hændet?

- Endelig naede jeg Stedet, hvor en Fiskerbaad var landet og kun med Besvær havde arbejdet sig igjennem dette Chavs. Jeg spurgte Folkene: Hvad er det, der driver? - - "Aa, det er Martin Brøchmanns Hus, Segelckes Have, Lauritzens Stald og hvad ellers Bækken har truffet på" - - "Bækken, den usle Rende; er I gale?" - - "Nej, Bækken er gal"; og det var den. - - Jeg var snart midt i et Hurlumhej; galt var det og værre blev det. Regnen var vel ophørt, men nu kom Vandstrømmen fra Vennebjerg Bakke Syd fra, fra Rubjærgknude Vest fra og fra Bakkerne Øst fra. Alle synes de at have sat hverandre Stævne i den usle Lønstrup Bæk. Hvor man til daglig Brug stemmer Vandet op for at en And kan manoeuvre med sine Ællinger, løb nu en formelig norsk Fjældfos.

De efter Egnens Forhold yndige Haver hos Dhrr. Segelcke og Lauritzen afgav Sidedekorationerne,

idet Træer og Buske laa langs hen ad Skraaningen, forsaa vidt de ikke vare førte ud i Havet.

Bækken havde i to Timer skaaret sig et 10 Alen dybt Leje, og da Undergrunden i denne Dybde er Kvægsand, flød det jo til fra begge Sider.

- - Bygningerne væltede i faa Minuter, da Grunden var underhulet, kom det ikke an paa Bygningernes Soliditet. Hele Dagen hørte man Brag af faldende Skrænter, Huse og Træer, og der er Intet at stille op. - - Nu løber Vandet som førhen; men istedenfor, at man fra Segelckes og Lauritzens Haver kunde række hinanden Haanden i Niveau med Bygningen, er der nu der imellem en Afgrund af en 30 Alens Brede og mere og 12-15 Alens Dybde. Hr. Segelckes Studestald er aldeles forsvundet; dens Plads er bortskyllet og Levninger af Tømmer og Foder har man i Dag forsøgt at bjærge. Hr. Lauritzens Hestestald er helt væk; end ikke Jorden, den stod paa, er tilbage. 4 Fiskeres Huse, som laa i Partiet om Broen, ere aldeles omstyrtede, og lige saa mange ere rømmede af Beboerne, da de staa faldefærdige på Skrænterne.

Hvor Broen var er der et svælg på 50 Alens Brede og 15 Alens Dybde. Byen er saaledes delt i to Dele, som ere uden nogen anden Forbindelse med hinanden end den, at man ad omveje kan stavre over Bakkerne. Man kan endnu ikke komme frem med en Hjulbør fra Byens Sydende til Havet.

Der er en Jamren blandt Beboerne, thi foruden de omstyrtede eller faldefærdige Huse ere Vejen helt borte for mange Andre, og de blive nødte til at flytte Husene. Næringsforholdene ere helt forvirrede.

I dag er naturligvis Ingen på Havet skjøndt Vejret er meget godt. De husvilde ere naturligvis anbragte, man da alle Hænder ere i Arbejde med at redde Bygningsmateriale, Bohave og Brændsel, er her ingen tid til at søge Fortjeneste. Og nu den omtalte Bæk! Ethvert nyt Regnskyl fortsætter Historien indtil Bækken bliver reguleret; men hvem skal give Ordre hertil, og hvem skal bekoste det? Imellem Bageriet (som med Ejerens energiske Optræden og Virksomhed endnu er uskadt) og Segelckes Ejendom har Bækken nærmet sig Landevejen på en god Favn nær, og den næste Opsvulmning af kun en Fod vil upaatvivlelig tage Vejen væk, hvorved hel Byens Midte er afspærret al Forbindelse, hvad der for Kjøbmandens og derved hele Egnens Vedkommende vil være af ubodelig Skade. At beskytte Vejen er Sogneraadets Sag, og allerede tidlig på Dagen er Raadet gjort opmærksom på Faren, som da det ogsaa selv maatte kunne indse.

Faren kan ændres med et par timers Arbejde; men endnu hen imod Aften er intet Skridt paabegyndt til Vejens Beskyttelse, hvorimod de private Ejere have været i travl Virksomhed hele Dagen. Det er jo muligt, at det næste regnskyl vil lade vente paa sig til det høje og velvise Raad har sundet sig; men det er dog ikke aldeles afgjort.

Ved sidste Sognerådvalg lovedes der os alle mulige gode og vide Handlinger, om vi bare valgte fuldtro Venstremænd. Disse Højremænd fortabe sig jo kun i theoretisk Snak; men Venstre er praktisk og handledygtigt. Ja, vi se nu en Prøve paa det. Mon der fra Raadets Side er gjort det højst nødvendige Skridt til at paakalde den private Godgjørenhed til Fordel for de Husarme? thi herfor er det jo ikke det Offentliges sag at sørge. Man maa haabe det; men det er meget tvivlsomt. Gid da andre mænd med Hjærte for den Fattiges nød ville tage sig af Sagen; thi Nøden er stor og Hjælp er nødvendig.

- Der er ingen Tvivl om, at der er stor Nød til Stede blandt de fattige Fiskere i Lønstrup på Grund af den Ulykke, der ramte dem i Løverdags. De leve jo kun fra Haanden i Munden; og ligesom de have mistet flere af deres Ejendele, som de ere ude af Stand til at skaffe sig igjen, saaledes vil de næppe med frejdigt Sind kunne tage fat paa deres besværlige og farefulde Hverv, medmindre godgjørende Mennesker komme dem til Hjælp. Det var ogsaa et hjærteskærende Syn at se, hvorledes de stakkels Koner i Gaar jamrede sig over, at deres Huse og Ejendele bleve revne bort, medens Mændene søgte at redde hvad der kunne reddes.

Vi tillade os derfor at opfordre vore Medborgere til at stille sig i Spidsen for en indsamling af bidrag, hvorved Nøden blandt de fattige Fiskere nogenlunde kunde afhjælpes. Det følger af sig selv, at en saadan Indsamling helst maatte ske strax.

-Uvejret, der rasede i Løverdags og især hjemsøgte det venlige lille Lønstrup, har ogsaa strakt sig over de omliggende Landsbyer og har haft skadelige Følger. Paa flere Steder har den store Vandmasse, det styrtede ned og lignede et Skybrud, bevirket, at Broer, der førte over Aaer og Bække, have taget saa betydelig Skade, at Færdselen standsede.

I Løverdags Nat og i Gaar Morges har man imidlertid faaet den væsentligste Skade udbedret, saaledes at man igjen kunde færdes paa Vejen. Da de større Vandløb ere gaaede over deres Bredder, er der desværre gaaet en stor Del Hø tabt. Man saa' saaledes i Gaar Syd for Grimstedbro Snese af Høstakke, hvoraf kun Toppene ragede frem over

Vandet. En større Bæk længere mod Vest var aldeles overfyldt med Hø og Tørv.-

Paa enkelte steder har Vandet fra de overfyldte Grøfter banet sig Vej ind over Sæden på Marken, medførende Jord og Sand, og endnu i Gaar kunde man paa flad Mark se Vandet mellem Kornet. I det Hele taget synes Uvejret dog ikke at have forværret Høstudsigterne synderligt. - Folk i Lønstrup forsikre, at Vandet strømmede ned i saadan Mængde, at Luften formørkedes, og at man ikke kunde se 10 Skridt fra sig. Man mener, at den voldsomme Regn, der var ledsaget af stærke Lyn og Torden, ogsaa har været i Følge med en eller flere Skypumper, der have udgydt deres indhold over Eggen. En Mand i S. Harritslev, der efter Vejret havde behaget sig lidt, var gaaet ud paa Marken, fandt her en sprællende Aal, der vejede 2½ Pd., og kan ikke forklare sig dette paa anden Maade end at en Skypumpe maa have ført den derhen. - Medens to Drengene fra Lønstrup havde søgt Ly for Uvejret i en Staldbygning i Vennebjerg slog Lynet ned i denne uden dog at anrette nogen Skade.

- En stor Mængde Mennesker fra Hjørring have saavel i Gaar som i Dag gjæstet Lønstrup for rigtig at bese de ved Uvejret fremkaldte Omvæltninger, som ingen havde forestillet sig saa store som de i Virkeligheden ere. Vandmassen i den store Kløft, der nu saa at sige adskiller Byen i to Dele, har opslugt og tildels bortført følgende Huse: Strandfoged Lauritzens Hestestald er sporløst forsvunden; Kjøbmand Segelckes Studestald og en Del af hans Vaaningshus er bortført; to Hr. Segelcke tilhørende Huse, der beboedes af Skipper Toft og Bødker Brøckmann, ere dels bortskyllede og dels nedbrudte; Niels Chr. Larsens og Enken Helene Mikkelsens Huse ere ligeledes borte. Flere Huse ere rømmede af deres beboere, da man frygter for, at de ogsaa skulle styrte ned. - Den uhyre Masse af Jord og Sand, Træer og Bygningsmateriel, der af Vandstrømmen førtes ned fra Lønstrup, dannede i Gaar en lille Landtunge ud i Havet; denne, der var talrigt besøgt af de mange Skuelystne, bestod dog mest af det forræderriske Kvægsand. Flere af de Personer, der vovede sig ud paa denne gyngende Dæmning, vare nær ikke komme tilbage igjen, og et ungt Menneske fra Lønstrup, der under sit forsøg paa at hjælpe nogle Andre op, var sunket i et Hul, vilde uden Tvivl have tilsat Livet, hvis der ikke hurtig var kommen Hjælp fra et Par af de tilstedeværende. - Under Uvejret i Løverdags var vinden SØ med let Brise, og Barometeret stod en Linje under "smukt Vejr".

Den i artiklen omtalte strandfoged Lauritzens gård er Harregården M. Kabelsvej 55.

Foto: August 1877. Til venstre i forgrunden A.R. Segelckes gård, i midten Strandvejen som blev revet midt over. Til højre Bækhuset, M. Kablesvej 64. Bagerst til højre skimtes skudehandlerens pakhus

Det skrev de om Lønstrup

”Fra min Ungdomstid husker jeg tydeligt Katastrofen, som skete ved Lønstrupbækkens Underminering. Jeg var den gang i mit tyvende Aar.

En Lørdag den 11 August 1877 ved Middagstid trak der Skyer op, der tyede paa Tordenvejr. Det var lummervarmt, og Uvejret kom fra Sydvest. Klokkeren hen ad et blev det meget mørkt af de optrækkende sorte Skyer, og pludselig brølede Tordenen løs.

Lynet gennemfurede Mørket, og et Skybrud, som man ikke her før havde set mage til, styrtede ned over Jorden.

Over Vennebjerg Bakke med sin højtliggende Kirke holdt Uvejrsskyen sig stille og Udladende mægtige Vandmasser.

Vandet skyllede ned i uhyre Mængder, løb ned ad Bakkens Sider og videre især øst og Nord paa, hvor det paa sin Vej oprev Broer og store Stykker af Vejene.

Grøfter og Bække fyldte, og Vandet lejrede sig til Søer ud over Engene og fortsatte i ustyrlig Flugt øst paa til SønderMølle, hvor den fyldte saa voldsomt op i Mølledammen, at Vandet, som ellers betjente Mølleriet som Drivkraft, maatte for ikke at vælte den normalt forsvarlige Dæmning, i største Hast ledes ud gennem den anbragte Hjælpepluse, hvorfra den saa videre væltede ud i Liver Aa. Mod Nord styrtede Vandmasseterne maaske endnu mere overvældende og voldsommere, ved det mere bratte Fald gennem Smaabække og Lavninger, ned gennem Fiskerbyen Lønstrup, og der samledes sig i en fremvæltende Strøm ned gennem Bækløbet og ud i Vesterhavet.

Lønstrup der ligger i en Dalsænkning, der ender i en Kløft ned mod Havet med store Bakker og

Klithøjder paa Siderne, var altsaa ligesom udset for de store Vandmassers Tilstrømning, og her skete en Katastrofe af stor Sjældenhed.

Nogle mindes endnu, at der gennem Byen løb en venlig lille Bæk der overskygget med Pileplantning dannede et tiltalende Billede af Fiskelejet, hvor Byens Smaahuse laa ligesom strøet ud gennem Dalen, dels op med den gennem Byen bugtende Landevej, og som tildels ogsaa laa forpuppet ind mod og lange det rislende lille Bækløb, der her gennem Tiderne havde lagt sig et Leje ved en lille Sænkning i Dalbunden og ved Smaagræs og fastslemmet Sand havde dannet en fast og jævn Bund, hvor Børnene i Sommertiden barbenet havde en yndet Legeplads.

For et for Fiskerne bekvemt og let tilgængelig Sted i Bækløbet havde disse lavet en lille Opstemning ved at anbringe et Opstemningsbrædt af et par Brædders Højder, hvorover Vandet rislede, og hvor Fiskerne indenfor Overrislingen derved fik et rart og nemt Vandbasing til Opbevaring af

Muslingskaller, som de brugte som bedste Madding til Fiskefangst paa Kroge, og som de for største Parten fangede i Liver Aa ved Hjælp af en saakaldt Skalkratte.

Denne lille Opstemning ansaas, efter fleres Mening, at være den egentlige Aarsag til den indtraadte Katastrofe.

Ved de fremstyrtende Vandmassers Kraft, foraarsaget af det kun lille Fald, kom det dog med saadan Styr, at det skar ned i den løse Sand, vandmættede dette, skar sig videre ned, Bækbunden uddybedes og huledes, Jord eller Sandskred væltede et efter et ud og blev til en flydende Masse, som Vandet førte med.

Ogsaa Bygninger, som var bygget tæt ind mod Bækken med samt Bohave og Husgeraad, revedes med af den styrtende Strøm, der væltende mellem den smalle Kløft, føres ud i Havet.

Hvilken Magt den ellers lille Bæk har havt, kan man danne sig et Begreb om, naar det bemærkes at Bygninger og deres Indhold bortføres sporløst og pludseligt.

Der, hvor den lille Bæk løb langs Dalens Overflade, blev et gabende Svælg cirka 100 Fod bredt og med lodrette 30 a 40 Fod høje Vægge.

Byen blev splittet i to Dele, og enhver Passage mellem de skildte Bydele var afbrudte. Langs Kanterne af den mægtige Kløft saaes nu halvt nedstyrtende Huse, enkelte Stolper eller en fritstaaende Brønd om hvilken Sandet var flydt bort, og som nu ragede i Vejret som en Skorsten efter en Ildebrand, fremviste Mærkerne hvor der før havde staaet Beboelse.

I Havet for Bækkens Munding opholdes en lang Sandtunge. Her ragede frem i Sandet Bygningsrester, Træstammer, Hø og Husgeraad. De fleste af Mændene i Lønstrup var paa Havet for at fiske, og de, kunde nok se, at der var Uvejr inde over land, men de anede ikke Ulykkens Karakter, før de traf deres egne eller Naboens Gadedøre og forskjelligt kendt Bohave svømmende ude paa Havet.

Følgende Ejendomme styrtede ned: Købmand Segelckes Stald, som husede 30 Læs Hø, en Del af sammes Vaaningshus og Have, Strandfoged Lauritsens Hestestald, to Huse tilhørende Segelche og beboedes af Skipper Toft og Bødker Brøkmann, Niels Chr. Larsens og Helene Mikkelsens Huse. Flere Huse stod i Fare for at skride ned, og de maatte i største Hast fjernes. Uvejret varede halvanden Time.

Lønstrupbeboerne blev naturligt i højeste Grad forfærdede og bestyrkede ved at opleve Ødelæggelsesværket, og hos somme maatte det være en smertefuld Oplevelse at miste deres Hjem, og hvad Hjemmet ejede af Bohave og Værdier, og maaske se det revet bort for deres synlige øjne, men dertil kunne de ogsaa være glade og taknemlige ved, at de alle bagefter kunde trykke hinanden i Haanden og træffe hinanden i levende Live og uden Beskadigelse paa Krop og Lemmer, thi hverken Mennesker eller Dyr kom tilskade. Var Katastrofen sket om natten kunde der være sket noget frygteligt. Skaden ansloges til 100.000 Kroner, og der kom strax en Indsamling i gang til de nødstedte.

Der var i de paafølgende Dage, stor Valfart til Lønstrup for at se den mærkelige Omvæltning. De besøgende blev advaret meget alvorligt mod de Farer, der var ved at vove sig ud paa Sandtungen, med det farlige Kviksand. Flere sank dog i, men blev hjulpet op ved at der blev skubbet Planker ud til dem.

I mit Hjem mærkede man nok om Middagen, at der kom en voldsom Tordenbyge, men man anede ikke, at der skete noget usædvanligt, før Hyrdedrengen Kl. to skulde trække Køerne ned i Vildkæret. Han kom da knap tilbage med Koblet og berettede, at hele Lavningen stod under Vand. Det forholdt sig ganske rigtigt saaledes, og man saa nu det sjældne Syn, som vi ikke havde oplevet det før. Intet Bækløb var at se, men Vandet dækkede hele den lavtliggende Kærjord. Paa nogle lidt højtliggende Punkter havde lejret sig en masse Tørv og Hø, som Vandet havde ført med paa sin Vej fra Vennebjerg Bakke.

Et Stykke Vikkerhavre, som nydelig var slaaet, laa en stor Dynge paa Østenden af Stykket. Om Aftenen var det endnu lummervarmt, og vi unge gik længe og badede i det dejlige klare, næsten lunkent Vand med den græsbevoxede faste Bund, der i Grøfter og lavtliggende Teræn gav passende Dybder baade til Dykning og Svømning.

Først næste Dags morgen kom Meddelelsen til os om katastrofen ved Lønstrup. Da tog jeg en Tur derned om Middagen for at se Ulykkestedet, var der allerede Folk i Arbejde med at nedskære de udhulede Brinker, som Bækløbet havde dannet, og det var meget nødvendige, fordi der var stor Fare for, at Mennesker og Dyr kunde styrte fra den udhulede Overflade ned i Dybet, hvor det løse Kviksand kunde sluge næsten hvad som helst. Lønstrup, som hidtil havde været dulgt for Omverdenen, blev omtalt i alle Landets Blade, og Katastrofen førte til at det Tid efter anden er blevet et skattet Badested."

Jensen Jørgensen, Niels: Uddrag af "Glimt fra Skallerup og Vennebjerg Sogne i 1800-tallet"

"Byen har en synderlig beliggenhed i et hul omgiven med store lyngbakker, og et stort sandflugtsbjerg ved den søndre side. Dog er selve byen berygget for sandflugten formedelst en bæk, der har sit udspring fra byens østre side, og løber igennem den ned til havet. Den kan flyvesandet hverken stoppe eller overflyve, men må standse i meget høje dynger tæt ved byens sydvestre side".

(Præsten Niels Blicher 1824)

"Lønstrup nu just forekom mig som et symbol på vendelboens mistænksomme forsigtighed og Rubjerg et andet på hans ubøjelige standhaftighed. Se kun hvor lønligt han har forstukket sig mellem bankerne og havet, du ville næppe have fundet den uden vejviser. Det ser ud, som om den havde i sinde at flygte fra Vendsyssel, og lå blot her og ventede på skibe.

Og kik nu op på Rubjerg Knude, hvor stolt den står på den stejle klint og trodser både stormen og havet - en skjoldvagt som aldrig afløses. Derfor have de britiske sømænd personificeret den til "Robert Knud".(Præsten Steen Steensen Blicher 1838)

"Fra Hjørring rejste jeg til en lille by, Lønstrup ved havet, hvor jeg tilbragte et par behagelige dage, rigtignok afbrudt af idelige regn- og tordenbyger. Jeg fik der imidlertid malet en interessant skitse. Jeg fortryder, at jeg så snart forlod Lønstrup for at tage til Løkken. Thi det behagede mig langt fra så godt."

(Maleren Martinus Rørbye 1848)

"som berømt over hele Vendsyssel, som det smukkeste og tillige skjulteste sted på Vestkysten. Med Et, Efter en Times Vandring åbner Lervæggen sig, og man ser en hvid skrånende Sandflade, hvor nogle baade ligge optrukne. En tung Hulvej fører derfra ind til en del Huse, en By med 4 á 500 Indvaanere, mellem grønne bølgende Høje, Lønstrup.

Unægtelig er her smukkere end i Blokhus; isteden for Oasen mellem Klit er her et romantisk lille Bjerglandskab; man behøvede kun et Forstørrelsesglas, så vilde det være en Alpedal mellem Frutingen og Thun, og skuffelsen kunde blive saa meget fuldstændigere, som man etsteds, nærved Redningsstationen, ser i Sydvest Toppen af den høje Klint, nedenfor hvilken vi nys gik, og som i Solskin tindre som et hvidt Snebjerg. Men særegent dansk eller lønstrupsk er de anseelige grønne Højes fuldenndt smukke runde Form og bløde Afhang, især etsteds ved Bækken, der slynger sig imellem dem."

(Forfatter og kritiker Meir Goldschmidt 1865)

"Det synes at blive almindeligere med badning her på kysten, ved Lønstrup ligger således flere lang vejs fra komme gjæster, og forholdene tillade badning selv ved hård strøm af pålandsvind. Det er uden for al tvivl, at Lønstrup, når der blev gjort endog kun det nødvendigste til et større antal gjæsters bespisning, egner sig langt bedre til badested end til eksempel Hjerting og Fanø, hvor ebbe og flod medføre nødvendigheden af kostbare apparater til de badende, end her på vor frie vestkyst.

Foto: Kirstine Lund 2. august 1892

Ved Lønstrup foregår badningen således, at den badende lægger sig i havstokken og lader de friske søer gå hen over sig, den frygtsomme har da en line på sig fra påklædningshuset, men efter nogle bade undlader man at bruge linen, der også er fuldkommen overflødig, eftersom badningen er fuldstændig farefri på denne måde.

For herrer er lejligheden til svømning god nok i kilen mellem landet og inderste revle. Den, der vil bade her på kysten må naturligvis renincere på alle adspredelser af den art, som findes på de rigtige badesteder, men til gjengæld er befolkningen kun det halve her og vel næppe det."

(Vendsyssel Tidende 26. juli 1878)

"Selv om ikke finder det fornødent at tage tøjet af for af få sit bad - glemmer man ikke at studere told- og postembedsmand Iwers udhængsskab, i hvilket meteorologisk instituts meldinger findes opslåede.

Der er det mærkelige ved Lønstrup, at man her kan få det som man vil have det - ensomt eller selskabeligt, dyrt eller billigt, overdådigt eller spartansk. Man kan bo på hotel - på Linnemanns, der er udmærket for ikke helt fattige folk, og hvor selskabeligheden flourer frodigst - eller på Afholdshotellet, der er godt og billigt, og som i og for sig kun adskiller sig fra andre hoteller derved, at man her indtager sin spiritus i form af hvid sagesuppe, rombudding osv. i stedet for i glas, hvorved servicet i væsentlig grad simplicifiseres. Man kan bo privat og spise på hotel eller bo på hotel og spise privat, og endelig kan man både bo og spise privat med egen husholdning. Og man er lige god enten man vælger det ene eller det andet, der er ingen rangs- og klassehovmod i Lønstrup.

1909

Men nu er vinden sprunget i øst, regnen er forbi, og Tines søn kører en frisk forsyning af tørre håndklædes og badedragter til stranden. Jeg må ned og tage et livtag med de skummende bølger sammen med pastor Schrøder og hans kone."

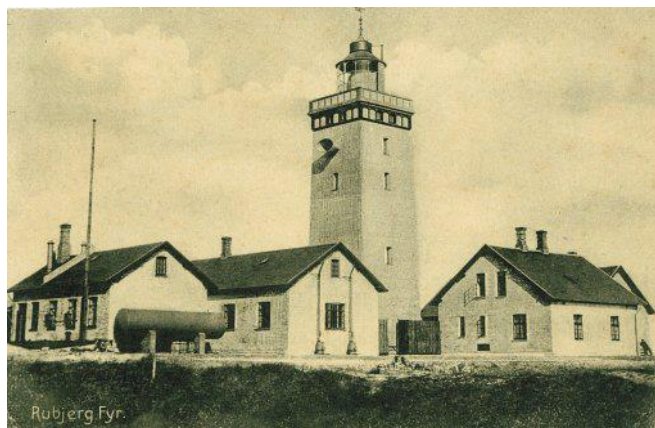
(Avisen "Klokken 12" den 14. august 1903)

”Jeg skal bo på Rubjerg Knude fyr, men først spadserer jeg gennem Lønstrup, et fiskerleje mellem høje bakker. På skrænterne rejser der sig flere moderne villaer - "cottagekvarteret". Sylvester Hviids og grosserer Brandtrups bærer prisen...Lønstrup samler sig om en enestående ubrolagt hovedgade. Efter en brilliant spadseretur af fodtrådte stirrer gennem kuperet terræn, når jeg Rubjerg Knude. Lønstrup har kun en sommerbarber, der endda hyler forfærdeligt.

Det kongelige besøg skulle være det der gav stødet til at redaktør Wilhelm Carlsen sammen med købmand og bankdirektør Jens Chr. Schibbye Hjørring, købmand Otto Heerfordt Hjørring samt Dr. med Chr. F. Heerfordt København købte Møllen og "Møllehuset" med tilhørende jord i 1910. De følgende år udstykker de ejendommen til bl.a de store sommerhuse, som den gang blev kaldet "Lønstrups Cottagekvarter".

Rubjerg Knude Fyr 1912

Fyrmesteren har en have i læ af knuden. Her er smukke prydplanter, som roser, iris og pæoner, nelliker og gyldenlak, blå og hvide kornblomster og et helt bed med marguerieter. Og haven er ej blot til lyst: Der er rabarber og ærter. Stikkelsbærbuskene bærer rigeligt, og selv jordbær af egen høst kan den vindskibelige husmoder servere. Hylden vokser frodigt og vil give masser af bær. Og i et hjørne er der et tæt lysthus af lindetræer og vild humleunder hvis grønne skyggende løvtag eftermiddagskaffen serveres, når vejret tillader det.

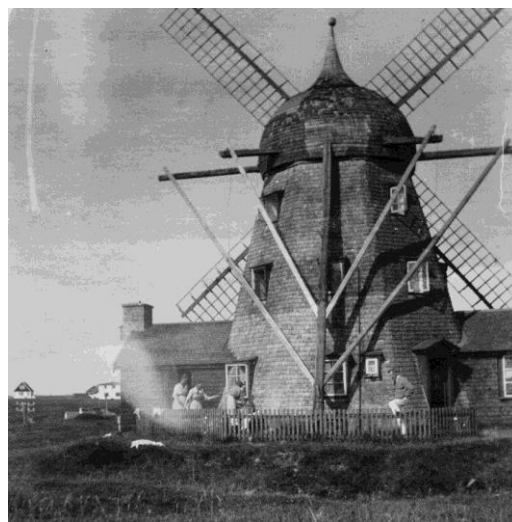
Folkesøndag: Tusindvis til byen - foreninger m.m. Mængden fløkkes om de badende.

På en sådan søndag holder hotellernes faste gæster sig fornemt tilbage og betragter passanterne med mild overbærenhed, observerende nysgerrighed eller åbenlys foragt. De møder frem til måltiderne i Vrensteds smukke nye spisesal eller søger privatlivets fred i Linnemanns kabinetter."

(Niels Th. Thomsen juli 1915)

Lønstrup Cottagekvarter

I 1907 besøger kronprinsepærrer Chr. 10 og Alexandrine Lønstrup uden tvivl for at finde et velegnet sted til en sommerresidens. Desværre viste Lønstrup sig ikke fra sin pæneste side. Det var øsende regnvej, og hotelejer Linnemann ville ikke modtage kronprinsen med følge. Alt var optaget, og hotellet var forbeholdt stamgæsterne! Det kongelige følge drog videre til Skagen, hvor de senere byggede kongevillaen, der i dag er refugie for kunstnere.

"Møllen" ombygges til sommervilla for familien Carlsen. "Møllehuset" bruges som sommerbolig for forskellige privatpersoner indtil grosserer Hviid København i 1938 sælger "Møllehuset" til Urmagernes Fagforbund, Jylland II, som indretter huset til feriehjem for medlemmerne. I 1944 tog tyskerne huset i besiddelse og i 1945 blev huset anvendt som hjem for flygtninge. 1957 solgtes "Møllehuset" til Rødovre Kommune, som ville bruge det til feriehjem for kommunens skolebørn. Et halvt år senere erhvervede de også "Bakkehuset" på den anden side af Møllebakkevej. Huset, der var tegnet af professor og arkitekt Hack Kampmann i 1910, til broderen grosserer Christian Johannes Kampmann, skulle også indrettes til feriehjem for skolebørn. I dag "Rødovrehus".

I 1960 nedbrændte "Møllehuset", og i 1961 besluttede Rødovre kommune at bygge to sommerhuse i resterne af "Møllehuset" til brug for Rødovre kommunens personale. De store sommervillaer ved møllebakkerne er sikret ved en lokalplan - det eneste sted i Nordjylland, hvor man via en lokalplan har valgt at bevare et helt sommerhusområde.

.December 2013/Arkiv-og projektleder Tove Marquardsen

Illustrationen på forside:

Christian Ferdinand Andreas Mølsted i 1895